

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania E. sp. z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w W.
z udziałem S.G., R.W., C.R., J.M., I.O., M.S., R.S., M.T. i E.1 sp. z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 września 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 10 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 3217/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału
w W. na rzecz E. Sp. z o.o. w W. oraz E.1 Sp z o.o. w W. kwoty po
1920 zł (jeden tysiąc dziewięćset dwadzieścia złotych) wraz
ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 10 kwietnia 2024 r. w pkt I. sprostował oczywistą omyłkę pisarską zawartą w punkcie 2 sentencji zaskarżonego wyroku w sposób, że zamiast daty „21 lipca 202 r.” wpisał datę „31 lipca 2020 r.”; w pkt II. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. od

wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 września 2022 r. którym zmieniono decyzje organu rentowego z 22 grudnia 2020 r., wydane w sprawie przy udziale zainteresowanej E.1 Spółki z o.o. w W., w stosunku do zainteresowanych: S. G., R.W., C.R., J.M., I.O., M.S., R.S., M.T., przez stwierdzenie, że zainteresowani nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownicy E. Spółki z o.o. w W. (dalej jako odwołująca się lub płatnik składek) w okresach odpowiednio wskazanych w decyzjach; w pkt III. zasądził koszty postępowania.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od wyroku wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 kwietnia 2024 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

1. przepisów postępowania, to jest:

- art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia argumentacji/dowodów wskazanych przez organ rentowy,

- art. 224 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych/składkowych, pomimo że zawierały materiał istotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a tym samym wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji organu rentowego,

2. przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., poprzez przyjęcie, iż organ rentowy nie udowodnił iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonych była odwołująca spółka, pomimo że Sąd pominął materiał zgromadzony w aktach rentowych/składkowych oraz nie dokonał wykładni art. 3 k.p. w zw. z art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej,

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2023 r. poz. 1230 ze zm., dalej „ustawa o sus”) w zw. z art. 3 k. p., w zw. z art. 22 § 1 k. p. poprzez uznanie, iż pracodawcą dla ubezpieczonych jest spółka E.1 Sp. z o.o., pomimo że z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynika, iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonych pozostawała odwołująca spółka (przebicie zasłony korporacyjnej),

- art. 3 k. p., w zw. z art. 22 § 1 k. p., poprzez niedokonanie ich wykładni z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej,

- art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 4 pkt 2 ppkt a) oraz art. 17 ust. 1 ustawy o sus poprzez jego niezastosowanie, pomimo że z załączonych do sprawy akt rentowych/składkowych wynika, iż w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej, a tym samym umowy o pracę zawarte z E.1 Sp z o.o. na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych należy traktować jako nieważne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że skarga jest oczywiście uzasadniona z następujących przyczyn:

- Sąd powinien poddać decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać czy organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia przepisów ustawy o sus, tj. art. 4 pkt 2 ppkt a) oraz art. 17 ust. 1.

- Sąd ograniczając się do badania powiązań osobowo-kapitałowych pomiędzy ww. podmiotami wyłącznie z perspektywy art. 22 § 1 k. p. nie jest w stanie poddać decyzji organu rentowego merytorycznej kontroli wskazującej na tzw. „uniesienie zasłony korporacyjnej” bez wykładni art. 3 k. p. i art. 22 § 1 k. p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej, ponieważ w świetle art. 22 § 1 k. p. spółka zależna jako odrębny podmiot istniejący w obrocie gospodarczym będzie w sposób oczywisty traktowana jako pracodawca dla ubezpieczonego z uwagi na konieczność wykonania szeregu formalnych czynności mających na celu urealnienie „nieważnego” (na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych) w swej istocie stosunku pracy (takich jak zawarcie umowy o pracę, obsługa kadrowo-płacowa itp.).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się oraz zainteresowana spółka wniosły o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w W. na ich rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do

przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia wyżej wymienionych przesłanek.

Rozpoznawana sprawa nie jest odosobniona. Wcześniej już, Sąd Najwyższy rozpatrując analogicznie sformułowane wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawarte w skargach wniesionych przez organ rentowy w tożsamych rodzajowo sprawach w odniesieniu do innych ubezpieczonych, odmawiał przyjęcia skarg do rozpoznania, uznając, że w analogicznych stanach faktycznych nie można przyjąć oczywistej zasadności skargi w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Miało to miejsce m.in. w sprawach o sygn. II USK 207/24 (postanowienie z 8 stycznia 2025 r.); II USK 339/24 (postanowienie z 29 stycznia 2025 r.); II USK 361/24 (postanowienie z 8 stycznia 2025 r.); II USK 365/24 (postanowienie z 29 stycznia 2025 r.). Argumenty, jakimi kierował się Sąd Najwyższy w tych postanowieniach, odmawiając przyjęcia skarg do rozpoznania, są w pełni aktualne także w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy argumenty te w pełni podziela.

Odnosząc się do podnoszonej w skardze kwestii rozkładu ciężaru dowodu, wskazać należy, że zgodnie z wyrażonym przez Sąd Najwyższy stanowiskiem (zob. m.in. wyrok z 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920) ciężar udowodnienia (onus probandi) wchodzi w rachubę dopiero wówczas, gdy pewne twierdzenia okażą się nieudowodnione, a nie już wtedy, gdy strona nie przedstawiła środków dowodowych na potwierdzenie lub zaprzeczenie danej okoliczności. Oznacza to, że rozkład ciężaru dowodu stanowi regułę wskazującą stronę, która ma ponieść

negatywne skutki nieudowodnienia określonych twierdzeń. Funkcją ciężaru dowodowego jest rozstrzygnięcie merytoryczne sprawy także wówczas, gdy sąd nie zdołał wyjaśnić w pełni stanu faktycznego, co jest prostą konsekwencją aktywności stron w procesie. Należy konsekwentnie powtórzyć za wyrokiem z 9 listopada 2021 r., I USKP 57/21 (OSNP 2022 nr 10, poz. 101), że wyrażonej w art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej - w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - na odwołującym się od decyzji organu rentowego. Postępowanie wywołane odwołaniem od decyzji w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym, jest postępowaniem cywilnym, które toczy się według zasady kontradiktoryjności, a w nim o rodzaju i zakresie roszczenia decyduje odwołujący się. Ciężar udowodnienia twierdzeń spoczywa na tej stronie, która je zgłasza (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że rozkład ciężaru dowodu zależy od rodzaju decyzji. Jeżeli odwołanie dotyczy decyzji, w której organ rentowy zmienił sytuację prawną ubezpieczonego, to powinien wykazać przesłanki faktyczne uzasadniające tę zmianę. Wydanie zatem decyzji przez organ rentowy nie zwalnia go od wykazania w postępowaniu sądowym podstawy faktycznej uzasadniającej jej wydanie, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2010 r., II UK 148/09, LEX nr 577847).

W niniejszej sprawie, podobnie jak w przywołanych powyżej, Sądy obu instancji odniosły się do środków dowodowych przedstawionych przez skarżącego i trafnie przyjęły, że nie jest możliwe uprawdopodobnienie, aby między zainteresowanymi a spółką zależną nie istniał stosunek pracy, który w rzeczywistości był realizowany. Wobec tego nie sposób stwierdzić na czym rzeczywiście miałyby polegać naruszenie reguły rozkładu ciężaru dowodu, skoro korzystna dla odwołującej się okoliczność (wykonywanie pracy dla spółki zależnej) została udowodniona, zaś okoliczność wykazana przez skarżącego (zależność spółki będącej pracodawcą od odwołującej się) nie wpływała na konkluzję co do tego, że pracodawcą zainteresowanych faktycznie powinna być odwołująca się. Także potrzeba zbadania czy faktycznie nastąpiło tzw. „przebicie zasłony

korporacyjnej” nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi. Takie postępowanie dowodowe w rozpoznawanej sprawie zostało przeprowadzone i w jego wyniku trafnie nie stwierdzono, by istniejące między spółkami powiązania miały świadczyć o potrzebie przyjęcia tej koncepcji. Skarżący nie wykazał, aby odwołująca się nadużyła osobowości prawnej korzystając ze swobody w kreowaniu osób prawnych i świadomie doprowadziła do negatywnych konsekwencji w stosunku do pozostałych uczestników obrotu prawnego, w tym wobec zainteresowanych, co skutkowałoby obejściem prawa, uniknięciem zobowiązań wobec pracowników jako ubezpieczonych przez nieuiszczenie składek bądź uiszczenie ich w niewłaściwej wysokości.

Sąd Apelacyjny analizując sprawę doszedł do przekonania, że postępowanie dowodowe nie pozwoliło na ustalenie, że przedmiotowe umowy o pracę, zawarte przez zainteresowanych z E.1 spółką z o.o. były sprzeczne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, gdyż forsowana przez skarżący organ w toku procesu wersja zdarzeń i ocena umów wiążących zainteresowanych z płatnikiem składek oraz podmiotami trzecimi, nie została poparta żadnymi przekonującymi dowodami. W konsekwencji nie można uznać, jak chce tego skarżący organ, że objęty skargą wyrok był oczywiście wadliwy, a Sąd drugiej instancji nie zrealizował funkcji rozpoznawczej w zakresie kontroli prawidłowości wydanych decyzji.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

M.G.

[r.g.]